

Týždeň od 4. do 10. januára 2014

PODOBENSTVÁ, PRIROVNANIA A METAFORY

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ: Iz 28,24–27; Mat 13,3.4; 7,24–27; 13,3–8.18–23; 21,28–31; Luk 14,27–30.33; Jak 1,9–11

ZÁKLADNÝ VERŠ

Toto všetko hovoril Ježiš zástupom v podobenstvách. Bez podobenstiev im nehovoril nič, aby sa splnilo, čo bolo povedané ústami proroka: Otvorím svoje ústa v podobenstvách, vyrozprávam, čo bolo skryté od založenia sveta. (Mat 13,34–35)

Kresťanstvo je logické. Je založené na rozvíjaní myslenia. Intelekt sám osebe nie je schopný dostatočne vystihnúť ľudskú osobnosť. Na rozdiel od robotov, ktorí sú naprogramovaní tak, aby pracovali iba na základe logiky, ľudia sú schopní milovať, cítiť bolesť, plakať, starať sa o niečo alebo niekoho, smiať sa a snívať. Práve preto Ježiš predstavoval pravdu spôsobom, ktorý presahoval rozumové, intelektuálne vnímanie. Používal konkrétne obrazy z každodenného života, aby oslovil ľudí tam, kde sa nachádzali. Hlboké pravdy predstavil rôznymi podobenstvami, obrazmi a metaforami, vďaka čomu ich mohli pochopiť deti aj dospelí.

Ježiš ako majstrovský rozprávač predstavil zložité pojmy ako spravodlivosť, ospravedlnenie alebo posvätenie ľahko pochopiteľným spôsobom – pomocou symbolov a metafor.

PRÍKLADY ZO STAREJ ZMLUVY

Ak chce oráč siať, či celý deň len orie, brázdí a bráni svoju pôdu? Či nerozhodí kôpor a neroztrúsi rascu, keď vyrovná jej povrch, či nezaseje pšenicu a jačmeň na označené miesto a ľadník k medzi? Správne ho učí, pouča jeho Boh. (Iz 28,24–26)

Hovoril im veľa v podobenstvách: Hľa, rozsievач vyšiel siať. Keď sial, niektoré zrná padli na kraj cesty. (Mat 13,3.4)

Ako ti podobenstvá a prirovnania zaznamenané v 2Sam 12,1–7; Iz 28,24–28; Jer 13,12–14; 15,1–7 a Ezech 15,1–7 pomáhajú lepšie pochopiť vzťah Boha k ľuďom? Ktoré predmety a obrazy použité prorokmi sa neskôr objavili v Kristových podobenstvách?

Nátan rozprával podobenstvo, aby zakryl pravý dôvod svojej návštevy. Počas rozprávania sa Dávid identifikoval ako hriešnik a sám nad sebou vyslovil trest. Pomocou podobenstva Nátan dosiahol svoj cieľ bez toho, aby sa dostal do sporu s kráľom. Možno sa tak vyhol aj poprave.

Izaiášov poetický príbeh čerpá námet z poľnohospodárskeho prostredia, ktoré bolo poslucháčom dobre známe. O niekoľko storočí neskôr Ježiš použil ten istý obraz. Izaiášovo podobenstvo ukazuje na neobmedzenú Božiu milosť aj v čase trestu. Dvanásta kapitola knihy Židom chápe Boží trest ako nástroj určený na nápravu, nie pomstu. Božie tresty plnia spásny účel – vedú k pokániu, oživeniu a reformácii.

Jeremiášove podobenstvá sú desivou ilustráciou rozsudku. Kedykoľvek ľudia maria Boží plán spásy, Boh na nich nechá pôsobiť dôsledky rozhodnutí a činov, ktoré si zvolili. Podobne Kristus oznámil svojim poslucháčom podobenstvo o súde. Ezechiel použil na sprostredkovanie podobného posolstva iný symbol.

- **Prečo sa dá pomocou podobenstva a rozprávania veľmi dobre vyjadriť pravda? Máš nejaké obľúbené podobenstvo alebo prirovnanie? Prečo sa ti páčia?**

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

MÚDROŠŤ STAVITEĽOV

A tak každý, kto počúva tieto moje slová a plní ich, bude sa podobáť múdremu mužovi, ktorý si postavil dom na skale. Spustil sa lejak, prihnali sa vody, strhol sa víchor a oborili sa na ten dom, ale nezrútil sa, lebo mal základy na skale. No každý, kto počúva tieto moje slová a neplní ich, bude sa podobáť na nerozumného muža, ktorý si postavil dom na piesku. Spustil sa lejak, prihnali sa rieky, strhol sa víchor a oborili sa na ten dom a dom padol a jeho zrúcanina bola veľká. (Mat 7,24–27)

Lebo kto ide za mnou a nenesie svoj kríž, nemôže byť mojim učeníkom. Keď niekto z vás chce stavať vežu, či si najprv nesadne a neprepočíta náklady, či bude mať aj na jej dokončenie? Aby sa mu všetci nezačali posmieváť, keď uvidia, že položil základy, a pritom nemá na dokončenie stavby: Tento človek začal stavať a nebol schopný dokončiť. Tak nikto z vás nemôže byť mojim učeníkom, ak sa nezriekne všetkého, čo má. (Luk 14,27–30.33)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Ako predstavuje kresťanské učeníctvo text Mat 7,24–27? Prečo Ježiš použil práve tento príklad na objasnenie takej zásadnej pravdy?

V našej modernej spoločnosti sa gramotnosť považuje za samozrejmosť. No aj dnes existujú ľudia, ktorí nevedia čítať a písať. V priebehu dejín bola gramotnosť skôr výnimkou ako pravidlom. Vládnuce triedy a literárni odborníci (pisári) mali vplyv, pretože vedeli čítať a písať. Ježiš odovzdával svoje poslanstvo takou formou, aby mu mohol rozumieť každý – gramotný aj negramotný človek.

Pred vynálezom Gutenbergovho tlačiarenského lisu sa knihy a spisy odpisovali ručne. Bol to náročný proces, ktorý si vyžadoval veľa času. Veľmi málo ľudí si mohlo dovoliť kúpiť takýto cenný tovar. Informácie sa odovzdávali skôr ústnou formou – rozprávaním príbehov, podobenstiev a legend.

Boh ponúka spásu všetkým ľuďom. Kristus používal také formy komunikácie, ktorým mohlo rozumieť čo najviac ľudí. Ústna tradícia, odovzdávaná z generácie na generáciu prostredníctvom jednoduchých príbehov, sa stala nositeľom poslania spásy.

Aké poučenie si môžeš vziať z textu Luk 14,27–33? Ako ti tieto prirovnania pomáhajú lepšie pochopiť učeníctvo?

Každý stavbu predchádza príprava. Pred jej začiatkom musí byť urobený odhad nákladov. Aj učeníctvo si vyžaduje prípravu. Zázračné nasýtenie, veľkolepé uzdravenie a viditeľné úspechy mohli viesť potenciálnych učeníkov k názoru, že nasledovanie Ježiša je ľahká vec. Ježiš ukazuje svojim poslucháčom, aké sú reálne investičné náklady – sebaobetovanie, utrpenie, poníženie a odmietnutie. Aj v tomto prípade sa Ježiš rozhodol túto informáciu odovzdať pomocou metafory, aj keď mohol učeníkom vymenovať iba zoznam nevýhod, s ktorými sa môžu stretnúť.

APLIKÁCIA

- Čo si ochotný obetovať pre Ježiša, aby si ho mohol nasledovať? Bráni ti niečo, aby si sa naplno zapojil do služby Bohu?

PRIROVNANIA Z POĽNOHOSPODÁRSTVA

Hovoril im veľa v podobenstvách: Hľa, rozsievач vyšiel siaľ. Keď siaľ, niektoré zrná padli na kraj cesty. Prileteli vtáky a pozobali ich. Druhé padli na skalnatú pôdu, kde nemali dostatok zeme. Tie vzišli rýchlo, lebo neboli hlboko v zemi, no potom, keď vyšlo slnko, obilie zahorelo, a pretože nemalo koreň, vyschlo. Iné zrná padli do trnia, ale trnie vyrástlo a udusilo ich. Niektoré zrná padli do dobrej pôdy a priniesli úrodu: jedny stonásobnú, druhé šesťdesiatnásobnú a ďalšie tridsaťnásobnú. Vy teda počúvajte podobenstvo o rozsievачovi: Ku každému, kto počúva slovo o kráľovstve a nechápe ho, prichádza Zlý a uchyťí to, čo mu bolo zasiate do srdca. U toho človeka bolo zrno zasiate na kraj cesty. Na skalnatú pôdu bolo zrno zasiate u toho, kto počúva slovo a hneď ho s radosťou prijíma, no nemá koreň, a tak je len chvíľkový. Keď nastane súženie alebo prenasledovanie pre slovo, hneď odpadne. Do trnia bolo zrno zasiate u toho, kto slovo počúva, ale denné starosti a omámenie bohatstvom udusia slovo, takže ostane bez úrody. Do dobrej pôdy bolo zrno zasiate u toho, kto počúva slovo a chápe ho. Ten potom prináša úrodu: jeden stonásobnú, druhé šesťdesiatnásobnú a tretí tridsaťnásobnú. (Mat 13,3–8.18–23)

Čo učil Ježiš svojich poslucháčov o učeníctve? Aké poučenie vyplýva z týchto metafor pre moderných kresťanov? Mat 13,1–30

Kristovo podobenstvo o rozsievачovi je veľmi známe. Obraz použitý v tomto podobenstve bol blízky ľuďom žijúcim v spoločnosti, ktorá sa zaoberala poľnohospodárstvom. Ježišovi poslucháči ho ľahko pochopili. Súvis s učeníctvom bol zrejmý. Ježiš svojich poslucháčov vlastne vyzýva, aby sami posúdili, akými učeníkmi sú. Neoslovuje každého jednotlivca zvlášť. Vyzýva svojich učeníkov, aby skúmali sami seba. Pri pohľade do zrkadla Božieho slova a svojej duše môžu posúdiť vlastné sebecké sklony, zväžiť svoju vytrvalosť, analyzovať záväzky voči svetu – a vybrať si životný štýl učeníctva bez kompromisov.

Skutočné učeníctvo však vkladá konečný súd do rúk Majstra, nie ostatných učeníkov. Ľudská schopnosť posudzovania je nedokonalá. Ľudské poznanie je len čiastočné. Iba Boh pozná dokonale.

„V Kristových podobenstvách možno pozorovať tú istú zásadu, ako v jeho poslaní na svete. Kristus vzal na seba našu prirodzenosť a žil medzi nami, aby sme mohli poznať jeho nebeský život a dokonalú povahu. Božstvo sa zjavilo v ľudskej podobe, neviditeľná Sláva vo viditeľnom ľudskom tele. Ľudia sa mohli o dosiaľ nepoznanom poučiť prostredníctvom známych skutočností.“ (COL 17; KP 7)

- V podobenstve o rozsievачovi Ježiš hovoril o „omámení bohatstvom“. (Mat 13,22) Čo tým myslel? Ako si na tom v tejto oblasti? Môže bohatstvo oklamať tých, ktorí ho nemajú?

**OSOBNÉ
STÚDIUM**

APLIKÁCIA

HĽADANIE BOŽEJ VÔLE

Čo myslíte? Istý človek mal dvoch synov. Prišiel k prvému a povedal: Syn môj, chod' dnes pracovať do vinice. Ale ten mu odpovedal: Nechce sa mi. Neskôr to však olufoval a šiel. Prišiel teda k druhému a povedal to isté. Ten síce odpovedal: Idem, pane, ale nešiel. Kto z tých dvoch splnil otcovu vôľu? Povedali: Prvý. Ježiš im odpovedal: Amen, hovorím vám, že colníci a neviestky vás predchádzajú do Božieho kráľovstva. (Mat 21,28–31)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Kristova služba bola prevratná. Nemusel pritom používať žiadne dovtedy bežne používané zbrane. Jeho spôsoby boja boli oveľa účinnejšie ako používanie mečov alebo nožov. Slová, ktoré menili životy, často vyjadrené v podobenstvách a metaforách, sa stali jeho verejnou „zbraňou“ v boji proti zlu.

Kristova stratégia ako osloviť davy zaskočila mnohých vodcov, ktorí na to neboli pripravení. Jeho podobenstvá obsahovali posolstvo, ktoré bolo neraz namierené proti vodcom národa. Náboženský predstavitelia správne predvídali, že keď Kristovo posolstvo prenikne do srdc ľudí, ich vplyv bude značne oslabený.

Aké mocné posolstvo vyplýva z podobenstiev zaznamenaných v Mat 21, 28–32; Luk 14,16–24 a 20,9–19? Hoci podobenstvá boli často určené konkrétnym ľuďom, aké princípy z nich môžeme vyvodit?

„V podobenstve o vinici nemožno vidieť len obraz židovského národa. Je v ňom aktuálne poučenie aj pre nás. Dnešná cirkev tiež dostala od Boha výsady a požehnanie a jej Pán má právo na bohatú úrodu.“ (COL 296; KP 235) Od Boha sme dostali veľké požehnanie. Sme vykúpení Kristovou krvou. Na základe jeho spravodlivosti (nie našej) je nám zaslúbená spása. Dostali sme uistenie o večnom živote. Je nám ponúknutý Svätý Duch. Boh nám dáva naozaj veľa. Ľahko sa však môže stať, že zabudneme na to, čo sme dostali. Hrozí nám nebezpečenstvo, že to všetko budeme považovať za samozrejmosť.

APLIKÁCIA

- Stalo sa ti niekedy, že si nesprávne vnímal a ohodnotil stav svojho duchovného života? Ako si sa z tejto skúsenosti poučil? Ako ti toto rozpoznanie môže pomôcť neurobiť v budúcnosti rovnakú chybu?

PRIROVNANIA A ILUSTRÁCIE V NOVEJ ZMLUVE

Brat v nízkom postavení nech s chválou myslí na svoju hodnotu, bohatý však na svoje poníženie, lebo sa pomínie ako kvet trávy. Vyjde slnko a svojou páľavou spáli trávu, jej kvet opadne a krása jej zjavu zanikne. Tak zanikne i boháč vo svojom počínaní. (Jak 1,9–11)

Vo svojej službe na tejto zemi Ježiš často používal podobenstvá, ako ich zaznamenávajú evanjeliá. V ďalších novozmluvných knihách však podobenstvá takmer nenájdeme. Ako to vysvetliť? Podstatná časť zvyšku Novej zmluvy sú listy apoštola Pavla. Takmer polovica historického rozprávania Lukáša v Skutkoch je o službe apoštola Pavla. Aj keď Pavol nepoužíval podobenstvá ako Ježiš, v jeho listoch nájdeme metafory, prirovnania a ďalšie literárne spôsoby vyjadrovania. (Rim 7,1–6; 1 Kor 3,10–15; 2Kor 5,1–10) Pavol nepoužíval podobenstvá ani rozprávania. Napriek tomu jeho prejav nie je nudný ani nezáživný. Samozrejme, medzi verejnou prezentáciou Krista a Pavla sú rozdiely. Obaja však používali kreatívne spôsoby komunikácie.

Ostatní novozmluvní pisatelia sa viac približujú ku Kristovmu spôsobu používania podobenstiev. Ježišov brat Jakub vyzýva čitateľov svojho listu, aby si predstavili, že do ich „zhromaždenia by vošiel muž so zlatými prsteňmi, v nádherom rúchu a vošiel by aj chudobný v biednom odeve“ (Jak 2,2). Ani jeden z Ježišových učeníkov nepoužíva príbehy a podobenstvá tak často ako Kristus. Používanie symbolov a prirovnaní je však veľmi rozšírené. „Lebo sa pomínie ako kvet trávy.“ (Jak 1,10) „Alebo si predstavte aj lode...“ (Jak 3,4) Petrovo videnie (Sk 10) je tiež plné symbolov. Symbolické obrazy sa vo veľkom množstve vyskytujú v knihe Zjavenie. „Keď drak videl, že bol zvrhnutý na zem, prenasledoval ženu, ktorá porodila chlapca.“ (Zj 12,13)

Aké správy obsahujú texty Sk 10,9–16; Jak 3,3–12; Zj 12,7–17; 18,9–20; 19,11–16? Aké obrazy použili, aby odovzdali posolstvo?

Nech sú konkrétne vyjadrenia akékoľvek, princíp ostáva rovnaký: metafory, prirovnania, podobenstvá, alegórie a ďalšie príklady tvorivého, obrazného používania jazyka nám umožňujú komunikovať zrozumiteľným spôsobom. Riadme sa príkladom Ježiša Krista, jeho učeníkov a ich poslucháčov a používajme prirovnania a ilustrácie, ktoré pomáhajú iným lepšie pochopiť pravdu.

- Akým spôsobom môžeš dať Bibliu na prvé miesto vo svojom živote a používať ju tak, aby tvoju pozornosť upriamovala stále na Ježiša? Ako prakticky dosiahnuť to, aby učenie Biblie skutočne ovplyvnilo tvoj život a správanie?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

PODNETY NA ZAMYSLENIE

„Ježiš chcel v ľuďoch podnieť záujem, prebudiť ľahostajných a do srdc im vstúpiť pravdu. Ľudia boli vtedy zvyknutí na spôsob vyjadrovania vo forme podobenstiev. Prebúdalo to pozornosť nielen Židov, ale aj poslucháčov z iných národov.

Kristus však musel zvestovať aj také pravdy, ktoré ľud nebol pripravený ani prijať, ani pochopiť. To bol ďalší dôvod, prečo hovoril v podobenstvách. Svoje poslanstvo spájal s každodennými skúsenosťami, príbehmi a javmi prírody, čím pútal pozornosť ľudí a získaval si ich srdcia. Keď neskôr pozorovali veci a výjavy, ktorými Kristus znázorňoval svoje poslanstvo, pripomenuli si slová nebeského Učiteľa...

Spasiteľ mal svoj spôsob prístupu ku každému človekovi. Mnohými prirovnaniami objasňoval pravdu z rozmanitých hľadísk preto, aby oslovil rôznych poslucháčov.“ (COL 20–22; KP 10)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Ježiš často používal podobenstvá, prirovnania a metafory. Boli to veci, predmety a situácie, ktoré jeho poslucháči dôverne poznali. Čo by sme mohli použiť dnes, aby sme našim poslucháčom priblížili biblické pravdy?
2. Aj keď Ježiš zväčša používal prirovnania a podobenstvá z poľnohospodárskeho prostredia, mnohí z jeho poslucháčov a prvých kresťanov bývali v mestách. Aké „mestské“ prirovnania nájdeme v Pavlových spisoch alebo v spisoch iných novozmluvných pisateľov?
3. Premýšľajte spoločne o tom, čo robí príbeh dobrým príbehom. Ako to vlastne funguje? Čo sa z toho môžeme naučiť?
4. Prečítajte si text Luk 16,19–31. Aký druh žánru tu Ježiš použil? Aké ponaučenie z toho vyplýva pre nás? Môžeme použiť rozprávku alebo bájku na vysvetlenie duchovných vecí?